

95/6

Kontrolní závěr z kontroly využívání finančních prostředků ze Státního fondu životního prostředí

Zařazení kontrolní akce "Využívání finančních prostředků ze Státního fondu životního prostředí" do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1995 schválilo Kolegium Úřadu pod pořadovým číslem 95/6.

Kontrolu provedly skupiny kontrolujících Odboru životního prostředí a výstavby a Oblastních odborů NKÚ v Mladé Boleslavi, Liberci, Ústí nad Labem, Mostě, Sokolově, Českých Budějovicích, Pardubicích, Ostravě, Šumperku u níže uvedených 48 kontrolovaných osob:

- A. Ministerstvo životního prostředí (dále jen "MŽP");
- B. Státní fond životního prostředí České republiky (dále jen "Fond");
- C. příjemci podpor z Fondu:
- Magistrát města Ústí nad Labem,
 - Městské úřady (dále jen "MĚÚ") Chabařovice, Horní Planá, Borovany, Mšeno, Bělá pod Bezdězem, Chomutov, Moravský Beroun,
 - Obecní úřady (dále jen "OÚ") Bordovice, Vřesina, Nošovice, Mošnov, Trojanovice, Bernartice nad Odrou, Jeseník nad Odrou, Petrovice u Karviné, Dětmárovice, Černá v Pošumaví, Hrdějovice, Včelná, Lipno, Bítovozeves, Krásný Dvůr, Holedeč, Libčeves, Navsavrky, Mikulovice, Horní Město, Vidnava, Velká Kraš, Bedřichov,
 - Nemocnice Třinec, Pardubice, Městská nemocnice Vítkov,
 - Domov důchodců v Lysé nad Labem,
 - Integrovaná střední škola technická a Učiliště Liberec (dříve Střední odborné učiliště strojírenské Liberec - dále jen "SOUS Liberec"),
 - společnosti s ručením omezeným Ostramo-Vlček Ostrava, Korado Česká Třebová,
 - akciové společnosti Slezská - Cukrovar Opava, Calofrig Borovany, Vodohospodářská a obchodní společnost Jičín, Vodovody a kanalizace Chrudim, Léčebné lázně Jáchymov, Moravskoslezské pivovary Přerov,
 - státní podniky Slévárna České Budějovice, Vodovody a kanalizace Turnov.

Kontrolní akce byla zahájena v únoru roku 1995 s termínem ukončení září roku 1995.

Cílem kontroly bylo prověřit využívání finančních prostředků poskytnutých z Fondu v letech 1993 a 1994 na zlepšování životního prostředí z hlediska účelnosti, hospodárnosti a dodržování pravidel jejich poskytování.

Proti kontrolním protokolům podalo námitky dvánáct kontrolovaných osob. Námitky byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících. O odvoláních proti

rozhodnutím o námitkách, která podalo pět kontrolovaných osob, senát rozhodl usnesením ze dne 9. 10. 1995.

S e n á t N K Ú (ve složení: Ing. Josef Pohl - předseda, JUDr. Jiří Drábek, MVDr. Rudolf Němeček, a Ing. Zdeněk Rodr - členové) na svém zasedání, které se konalo dne 9. 10. 1995,

s c h v á l i l usnesením č. 95/6/163
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

A. Ministerstvo životního prostředí

1. Ministerstvo porušilo ustanovení § 1 odst. 10 zákona ČNR č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky, v platném znění, které stanoví:

"Ministerstvo rozhodnutí ministra o použití prostředků Fondu zveřejňuje."

Ministrem se podle ustanovení § 1 odst. 4 uvedeného zákona rozumí ministr životního prostředí, ministerstvem podle ustanovení § 1 odst. 3 Ministerstvo životního prostředí.

2. Ministr porušil ustanovení § 4 odst. 2 zákona ČNR č. 388/1991 Sb., které mj. stanoví:

"Prostředky z Fondu se poskytují žadatelům za podmínek stanovených statutem a směrnici."

Příčemž v § 1 odst. 5 téhož zákona se stanoví:

"O poskytování prostředků z Fondu rozhoduje ministr."

O d ů v o d n ě n í:

K bodu A 1

Citované ustanovení zákona porušilo MŽP tím, že nezveřejnilo jednotlivá rozhodnutí ministra o poskytnutí podpor z Fondu.

K bodu A 2

Citované ustanovení zákona porušil ministr tím, že:

- a) vydal dne 4. 11. 1994 kladné rozhodnutí o uvolnění celé podpory formou dotace ve výši 308 000 000 Kč před závěrečným technicko-ekonomickým vyhodnocením, tj. bez zadržení 10 % poskytnuté dotace u akce č. 00029224 I-94 (Automatizovaný imisní monitoring), žadatel Český hydrometeorologický ústav Praha, příčemž v čl. 5 odst. 2 bod 5.1 Směrnice ministerstva životního prostředí České republiky o poskytování finančních prostředků ze Státního fondu ži-

votního prostředí České republiky (dále jen "Směrnice MŽP") se stanoví:

"5.1 dotace se uvolňují procentním podílem až do výše 90 % celkové přiznané výše dotace, zbytek finančních prostředků do výše 10 % celkové dotace uhradí Fond po konečném přiznání dotace ..." ;

- b) vydal dne 15. 7. 1994 kladné rozhodnutí o poskytnutí podpory formou dotace ve výši 5 854 000 Kč, tj. 100 % základu pro stanovení podpory, u akce č. 04149431 (Stavba tří lagun pro uložení bahna rybníka Kamberk v rámci programu revitalizace Vlašimské Blanice), žadatel o podporu Unie ochránců životního prostředí, 2. základní organizace Praha. Stejně porušení bylo zjištěno při stanovení podpory pro akci č. 03489432 (Realizace projektu komplexní péče o přírodní rezervaci Strádovka a přírodní památku Buchtovka), žadatel Český ústav ochrany přírody Praha. V tomto případě ministr rozhodl dne 4. 11. 1994 o dotaci ve výši 2 687 000 Kč, tj. 100 % základu pro stanovení podpory, přičemž v čl. 1 odst. 1 Přílohy č. 2 Směrnice MŽP na rok 1994 se stanoví:

"Dotaci na realizaci opatření lze poskytnout ... do výše 40 % nákladů uznaných pro základ výpočtu podpory, výjimečně do 80 %." ;

- c) vydal kladné rozhodnutí o přiznání podpory formou dotace na již citovanou akci č. 04149431, přestože sám v dopisu č.j. M/2255/94-OOP/2506/94 ze dne 8. 6. 1994, adresovaném řediteli Fondu, uvádí, že odbahnění rybníka Kamberk je součástí Programu revitalizace říčních systémů, který je dotován ze státního rozpočtu. V roce 1993 a z části i v roce 1994 byla revitalizace rybníka Kamberk hrazena v rámci uvedeného programu. Na podmiňující investici (stavbu lagun) již v roce 1994 v programu finanční prostředky nezbyly, a proto byla žádost postoupena Fondu. Stejně porušení bylo zjištěno v případě rovněž citované akce č. 00029224 I-94, kde v souhrnném stanovisku Fond uvádí, že akce byla hrazena ze státního rozpočtu, a to ve výši 142 000 000 Kč. Tato částka je zahrnuta do základu pro výpočet procenta dotace, přičemž v čl. 5 Přílohy č. 2 Směrnice MŽP pro rok 1994 se stanoví:

"Dotace ze SFŽP ČR nebude poskytována na opatření individuálně dotovaná z jiných centrálních zdrojů." ;

- d) vydal dne 31. 3. 1993 kladné rozhodnutí o poskytnutí podpory formou dotace ve výši 1 720 000 Kč, tj. 50 % základu, a bezúročně půjčky ve výši 1 541 000 Kč, tj. 40 % základu, pro akci č. 03519221 (Plynofikace kotelny Základní školy Pionýrská), žadatel MěÚ Kopřivnice. Ze souhrnného stanoviska vyplývá, že akce byla v době projednávání již ukončena a zkolaudována, přičemž v čl. 7 odst. 3 Směrnice MŽP se stanoví:

"Smlouva o poskytnutí podpory mezi žadatelem a Fondem bude uzavírána před datem zahájení realizace opatření. Pouze v ojedinělých odůvodněných případech bude zvažován vstup Fondu do rozestavěných akcí." ;

- e) vydal dne 8. 7. 1994 kladné rozhodnutí o poskytnutí bezúročně půjčky ve výši 36 522 000 Kč, což je 70 % základu u akce č. 0558941 (Výstavba spalovny nemocničních odpadů) pro žadatele Nemocnice s poliklinikou Louny, přičemž v čl. I odst. 2 písm. d) Přílohy č. 2 Směrnice MŽP na rok 1994 se stanoví:

"... výše půjčky nepřevyšší 50 % nákladů uznaných pro základ výpočtu podpory." ;

- f) vydal dne 4. 11. 1994 kladné rozhodnutí na investiční dotace v celkové výši 91 923 026 Kč pro 24 žadatelů (obcí), aby tuto dotaci rozdělili jako příspěvky pro fyzické osoby, které provedou změnu vytápění u malých zdrojů znečišťování ovzduší, přičemž v čl. 2 písm. a) Přílohy č. 1 Směrnice MŽP na rok 1994 se stanoví:

"Z Fondu v roce 1994 nebudou podporována opatření:

- a) u zdrojů znečišťování ovzduší, obsahujících stacionární zařízení ke spalování paliv o tepelném výkonu menším než 0,2 MW (tzv. malé zdroje znečišťování ovzduší), ..."*

Z uvedených odůvodnění k bodu A 2 vyplývá, že ministr při rozhodování o přiznání podpory nepostupoval vždy objektivně, neboť častým odůvodněním zamítnutí žádosti (zamítnuta byla většina podaných žádostí) byl právě nesoulad se Směrnicí MŽP, zatímco v řadě případů kladných rozhodnutí takovýto nesoulad nebyl na překážku.

B. Státní fond životního prostředí České republiky

1. porušil ustanovení § 4 odst. 2 zákona ČNR č. 388/1991 Sb., které mj. stanoví:

"Prostředky z Fondu se poskytují žadatelům za podmínek stanovených statutem a směrnici." ;

2. porušil ustanovení § 4 odst. 3 zákona ČNR č. 388/1991 Sb., které stanoví:

"Žadatelé ... předkládají žádosti Fondu. Součástí žádosti je odborný posudek, který doplní Fond vlastním stanoviskem. Žádost posuzuje Rada Fondu." ;

Zároveň porušil ustanovení § 4 odst. 2 zákona ČNR č. 388/1991 Sb., citované v bodě B 1;

3. porušil ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví, v platném znění, které stanoví:

"Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem." ;

4. porušil ustanovení § 5 odst. 3 písm. b) Statutu Státního fondu životního prostředí České republiky (dále jen "Statut"), které stanoví:

"Fond vykonává zejména tyto činnosti: ..."

- b) je příjemcem žádostí, vede jejich evidenci a posuzuje jejich obsah a úplnost ..."* ;

5. porušil ustanovení § 5 odst. 3 písm. g) Statutu, které stanoví:

"Fond vykonává zejména tyto činnosti: ...

g) kontroluje účelnost a správnost využití poskytnutých finančních prostředků z Fondu, ..."

O d ů v o d n ě n í:

K bodu B 1

Citované ustanovení zákona Fond porušil tím, že:

- a) vydal kladné stanovisko pro poskytnutí podpory formou dotace ve výši 5 854 000 Kč, tj. 100 % základu pro stanovení podpory, u akce č. 04149431 (Stavba tří lagun pro uložení bahna rybníka Kamberk v rámci programu revitalizace Vlašimské Blаницe), žadatel o podporu Unie ochránců životního prostředí, 2. základní organizace Praha. V souhrnném stanovisku Fond uvedl, že *"... poskytnutí podpory je v souladu se Směrnicí MŽP ..."*. Stejně porušení bylo zjištěno při stanovení podpory pro akci č. 03489432 (Realizace projektu komplexní péče o přírodní rezervaci Strádovka a přírodní památku Buchtovka), žadatel Český ústav ochrany přírody Praha. V tomto případě Fond doporučil dotaci ve výši 2 687 000 Kč, tj. 100 % základu pro stanovení podpory. V souhrnném stanovisku Fondu je rovněž uvedeno, že poskytnutí podpory je v souladu se Směrnicí MŽP. Obě uvedené akce byly projednány na 12. zasedání Rady Fondu, které se uskutečnilo dne 27. 6. 1994. V čl. 1 odst. 1 Přílohy č. 2 Směrnice MŽP na rok 1994 se přitom stanoví: *"Dotaci na realizaci opatření lze poskytnout ... do výše 40 % nákladů uznaných pro základ výpočtu podpory, výjimečně do 80 %."* ;
- b) vydal kladné stanovisko k uvolnění celé podpory formou dotace ve výši 308 000 000 Kč před závěrečným technicko-ekonomickým vyhodnocením, tj. bez zadržetí 10 % poskytnuté dotace u akce č. 00029224 I-94 (Automatizovaný imisní monitoring), žadatel Český hydrometeorologický ústav Praha, přičemž v čl. 5 odst. 2 bod 5.1 Směrnice MŽP se stanoví: *"5.1 dotace se uvolňují procentním podílem až do výše 90 % celkové přiznané výše dotace, zbytek finančních prostředků do výše 10 % celkové dotace uhradí Fond po konečném přiznání dotace ..."* ;
- c) u téže akce, kterou projednala Rada Fondu na svém 13. zasedání dne 24. 10. 1994, vydal kladné stanovisko k přiznání podpory formou dotace, přestože akce byla hrazena ze státního rozpočtu, a to ve výši 142 000 000 Kč. Tato částka je zahrnuta do základu pro výpočet procenta dotace, přičemž v čl. I. odst. 5 Přílohy č. 2 Směrnice MŽP pro rok 1994 se stanoví: *"Dotace ze SFŽP ČR nebude poskytována na opatření individuálně dotovaná z jiných centrálních zdrojů."* ;
- d) pro šest státních podniků žádajících o podporu formou dotace vydal kladné stanovisko (akce byly pro-
- jednávány na 7. zasedání Rady Fondu dne 7. 5. 1993), přičemž v čl. 1 Přílohy č. 2 Směrnice MŽP pro rok 1993 se stanoví: *"Pro podnikatelský subjekt a akce komerčního charakteru lze poskytovat výhradně půjčky ..."* ;
- e) pro tři akciové společnosti žádající o podporu formou půjčky vydal kladné stanovisko k poskytnutí půjčky s úrokem 6 % (akce byly projednávány na 13. zasedání Rady Fondu dne 24. 10. 1994), přičemž v čl. I odst. 2 písm. b) Přílohy č. 2 Směrnice MŽP na rok 1994 se stanoví: *"... půjčku s úrokem v rozmezí 9 ± 1 % lze poskytnout podnikatelským subjektům ..."* ;
- f) vydal kladné stanovisko pro poskytnutí podpory formou dotace ve výši 1 720 000 Kč a bezúročných půjček 1 541 000 Kč pro akci č. 03519221 (Plynofikace kotelny Základní školy Pionýrská), žadatel MěÚ Kopřivnice, přestože tato akce, jak vyplývá ze souhrnného stanoviska, byla v době projednávání žádosti již dokončena a zkolaudována. Přitom v čl. 7 odst. 3 Směrnice MŽP se stanoví: *"Smlouva o poskytnutí podpory mezi žadatelem a Fondem bude uzavírána před datem zahájení realizace opatření. Pouze v ojedinělých odůvodněných případech bude zvažován vstup Fondu do rozestavěných akcí."* ;
- g) doporučil na 8. zasedání Rady Fondu, konaném dne 4. 10. 1993, celkem 12 akcí v oblasti ochrany ovzduší, přestože realizace těchto akcí nebyla předpokládána v oblastech vyžadujících zvláštní ochranu ovzduší ve smyslu vyhlášky MŽP ČR č. 41/1992 Sb., kterou se vymezují oblasti vyžadující zvláštní ochranu ovzduší a stanoví zásady vytváření a provozu smogových regulačních systémů a některá další opatření k ochraně ovzduší. Jedná se o plynofikaci uhelných kotelen a plošnou plynofikaci obcí, přičemž v čl. 2 Přílohy č. 1 Směrnice MŽP pro rok 1993 se stanoví: *"- plynofikace uhelných a mazutových kotelen ... plošná plynofikace sídel: nebude předmětem podpory v územích mimo oblasti vyžadující zvláštní ochranu ovzduší."* ;
- h) poskytoval podporu orgánu ochrany přírody, aniž byly splněny stanovené náležitosti. Jednalo se o výkup pozemků ve zvláště chráněných územích do vlastnictví Českého ústavu ochrany přírody Praha, výkup byl schválen Radou Fondu a ministrem. Fond žádost odborně neposoudil a neuzavřel s žadatelem řádnou smlouvu, přičemž Směrnice MŽP stanoví
- v čl. 3 odst. 2: *"Žádost o podporu bude Fondem odborně posouzena ..."* ;
- v čl. 3 odst. 3: *"Na základě rozhodnutí ministra uzavírá Fond s žadatelem smlouvu o poskytnutí podpory."* ;
- i) nad rámec uzavřených smluv uvolnil v kontrolovaném období finanční prostředky převyšující absolut-

ni výši přiznané podpory minimálně o 9 329 548 Kč, případně v plné výši přiznané podpory (tj. včetně desetiprocentního doplatku před závěrečným vyhodnocením) minimálně ve výši 1 728 000 Kč. Takové překročení bylo zjištěno u 14 akcí. Část prostředků byla již příjemci podpor Fondu vrácena, nebyla doposud vrácena částka ve výši minimálně 663 448 Kč. Směrnice MŽP přitom stanoví:

– v čl. 5 odst. 2 bod 5.1

"5.1 dotace se uvolňují procentním podílem až do výše 90 % celkové přiznané dotace, zbytek finančních prostředků do výše 10 % celkové dotace uhradí Fond po konečném přiznání dotace podle čl. 9 ..." ;

– v čl. 5 odst. 4

"Výše finanční podpory bude vždy porovnáována se skutečně efektivně vynaloženými náklady na provedení opatření. Konečná výše podpory bude přiznána maximálně do výše stanovené smlouvou, nebo výše skutečně vynaložených nákladů." ;

– v čl. 8

"Způsob a rozsah čerpání prostředků z Fondu se stanoví ve smlouvě." ;

j) ve smlouvách o poskytnutí podpory nerespektoval rozhodnutí ministra o tom, že do výše podpory bude započítána částka odkladu úplat. Tato skutečnost byla zjištěna celkem u 3 akcí (žadatelé OÚ Ráječko, Městská nemocnice Vítkov a s. p. Vodovody a kanalizace Turnov), přičemž v čl. 3 odst. 3 Směrnice MŽP se stanoví:

"Na základě rozhodnutí ministra uzavírá Fond s žadatelem smlouvu o poskytnutí podpory." ;

k) důsledně nevyžadoval po příjemcích podpor předložení vyhodnocení ve smluvně stanoveném termínu. V kontrolovaném období neměl Fond zpracován systém kontroly dodržování termínů vyhodnocení akcí. Při stanovení konečné výše podpory nepřihlížel ke skutečně vynaloženým nákladům. V případě akce č. 03029221 (Trolejbusová trať Ústí nad Labem - Klíše) uznal příjemci podpory Magistrátu Ústí nad Labem celkové náklady včetně DPH ve výši 471 184 Kč, která však byla v tomto případě vrácena. U akce č. 02209224 (Monitorovací a ochranný systém Ústí nad Labem) akceptoval celkové náklady vykázané stejným příjemcem podpory ve výši 84 080 000 Kč, které však byly řádně doloženy pouze ve výši 38 835 108 Kč. Příjemce podpory zahrnul do základu rovněž náklady jednotlivých účastníků projektu (nikoli příjemce podpory) vynaložené nejméně pět let před tím, než byla podána žádost o podporu. Rovněž do základu příjemce zahrnul náklady, které uhradil Fond v rámci akce č. 00029224 (Automatizovaný imisní monitoring). U obou uvedených akcí Fond přiznal příjemci podporu v plné výši a vyplatil desetiprocentní podíl dotace, přičemž Směrnice MŽP stanoví:

– v čl. 9 odst. 1 a 2

"Konečné přiznání podpory provádí Fond po skončení realizace opatření na základě vyhodnocení

podmínek stanovených smlouvou. Podklady pro vyhodnocení podpory předloží žadatel v termínu podle smlouvy."

"Vyhodnocení musí obsahovat vyúčtování skutečných nákladů na realizaci opatření ..." ;

– v čl. 5 odst. 4

"Výše finanční podpory bude vždy porovnáována se skutečně efektivně vynaloženými náklady na provedení opatření. Konečná výše podpory bude přiznána maximálně do výše stanovené smlouvou, nebo výše skutečně vynaložených nákladů."

Z uvedených odůvodnění k bodu B 1 písm. a) až g) vyplývá, že Fond při rozhodování o přiznání podpory nepostupoval vždy objektivně, neboť častým odůvodněním nedoporučení žádosti (nebyla doporučena většina podaných žádostí) byl právě nesoulad se Směrnicí MŽP, zatímco v řadě případů doporučení žádosti o přiznání podpory takovýto nesoulad nebyl na překážku.

K bodu B 2

Citovaná ustanovení zákona Fond porušil tím, že uzavřel dne 30. 7. 1993 smlouvu o poskytnutí půjčky se s. r. o. HBSW České Budějovice bez předložení žádosti o poskytnutí podpory a předepsaných dokladů ze strany žadatele. Akce nebyla Radě Fondu předložena se souhrnným stanoviskem Fondu a o druhu a výši podpory ani základních podmínkách nerozhodl ministr. Rada Fondu byla o uzavření smlouvy o půjčce informována dodatečně na svém 11. zasedání dne 23. 5. 1994, přičemž Směrnice MŽP stanoví:

– v čl. 3 odst. 2

"Žádost o podporu bude Fondem odborně posouzena a předložena k projednání Radě Fondu. Rozhodnutí o přiznání podpory včetně základních podmínek náleží ministrovi životního prostředí." ;

– v čl. 7 odst. 1

"Na základě rozhodnutí ministra uzavře Fond s žadatelem písemnou smlouvu o poskytnutí podpory."

Smlouva o půjčce s úrokem 5 % byla Fondem uzavřena v souvislosti s tím, že Fond uhradil v roce 1993 za s. r. o. HBSW v rámci svého ručitelského závazku z roku 1991, respektive 1992 částku 94 500 000 Kč. Fondem uhrazená částka byla uvedeným způsobem transformována na návratnou úročenou půjčku pro s. r. o. HBSW.

K bodu B 3

Citované ustanovení zákona porušil Fond tím, že nevedl ve všech případech účetnictví průkazným způsobem ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., které stanoví:

"Účetnictví účetní jednotky je vedeno průkazným způsobem, jestliže účetní jednotka účetní případy a účetní

zápisy o nich doložila nebo prokázala předepsaným způsobem a inventarizovala majetek a závazky."

Předložené prvotní účetní doklady vždy neobsahovaly náležitosti podle ustanovení § 11 odst. 1 téhož zákona, které stanoví:

"Účetní doklady jsou originální písemnosti, které musí mít tyto náležitosti: ...

b) popis obsahu účetního případu a označení jeho účastníků, ...

c) peněžní částku nebo údaj o množství a ceně,

d) datum vyhotovení účetního dokladu, ...

f) podpis osoby odpovědné za účetní případ a osoby odpovědné za jeho zaúčtování ..."

Průkazným způsobem ve smyslu citovaných ustanovení zákona č. 563/1991 Sb. nevedl Fond účetnictví např. v případě vyúčtování záloh a stálých záloh, kdy účtenky přiložené k tomuto vyúčtování neobsahovaly ve všech případech datum vystavení a nebyl ve všech případech jednoznačně specifikován druh zboží.

K bodu B 4

Citované ustanovení Statutu Fond porušil tím, že doporučil přiznat podporu žadatelům akci, jejichž žádosti neobsahovaly předepsané přílohy. Např. odborný posudek nebyl přiložen u všech akcí, přičemž v čl. 6 odst. 2 Směrnice MŽP se stanoví:

"Součástí žádosti bude odborný posudek ..."

Dále Fond porušil uvedené ustanovení Statutu tím, že důsledně neposuzoval údaje uvedené v žádosti o podporu. Například u akcí, kdy žadatel v žádosti informoval Fond o provedení užší soutěže na dodavatele, neověřoval tuto skutečnost. Kontrole nebyl u některých akcí předložen žádný doklad o provedení výběrového řízení, a to ani dodatečně, přičemž v čl. H. 3 Přílohy č. 3 Směrnice MŽP na rok 1993 i 1994 se stanoví, že nezbytným dokladem k žádosti je:

"Závěr výběrového řízení v dodavatelském zajištění ..."

Fond důsledně neposuzoval údaje uvedené i v dalších žádostech, takže např. u některých akcí žadatelé zahrnuli do základu pro výpočet výše podpory náklady na projektovou dokumentaci, přičemž v čl. 5 odst. 2 bod 5 Směrnice MŽP se stanoví:

"Na jednotlivá opatření budou poskytovány tyto druhy podpor: ...

5. dotace, stanovená jako procentní podíl z nákladů na realizaci opatření (mimo nákladů na průzkum, přípravou a projektovou dokumentaci ...) ..."

K bodu B 5

Citované ustanovení Statutu porušil Fond tím, že důsledně nevyžadoval od všech příjemců podpor zúčtování finančních vztahů a neprovedl odpovídající opatření u převážné většiny zjištěných případů nesprávného čerpání dotací (nedodržení stanoveného procentní-

ho podílu podpory a vlastních prostředků žadatele během realizace akce), tj. čerpání dotací v rozporu s ustanoveními Směrnice MŽP, kde se stanoví:

– v čl. 5 odst. 2 bod 5 a bod 5.1

"Na jednotlivá opatření budou poskytovány tyto druhy podpory: ...

5. dotace, stanovená jako procentní podíl z nákladů na realizaci opatření ..."

"5.1. dotace se uvolňují procentním podílem až do výše 90% celkové přiznané výše dotace ...";

– v čl. 5 odst. 4

"Výše finanční podpory bude vždy porovnáována se skutečně efektivně vynaloženými náklady na provedení opatření.";

– v čl. 7 odst. 5 písm a)

"Příjemce podpory musí:

a) pravidelně ročně předkládat zúčtování finančních vztahů s Fondem k 31. 12., a to vždy do 31. 1. následujícího roku, ..."

Další zjištění k činnosti Fondu, která nejsou hodnocena jako porušení právních předpisů:

Kontrolou bylo zjištěno, že Fond v některých případech neplnil úkoly hrazené z rozpočtu Fondu nejhospodárnějším způsobem a efektivně nevyužíval tyto prostředky. Například bylo zjištěno, že Fond zaplatil za činnosti, které byly objednány, ale nebyly provedeny v plném rozsahu.

Fond neměl v kontrolovaném období upravenou formu a evidenci objednávek, respektive smluv o provedené činnosti. Kontrolou byla zjištěna úhrada řádové desetitisícových částek, aniž byla doložena písemná objednávka nebo smlouva na provedení příslušných činností. Tím je mj. znesnadněna kontrola efektivního využití prostředků.

Rovněž Fond neměl v kontrolovaném období upraveno čerpání prostředků na pohoštění a dary, s těmito prostředky bylo nakládáno dle rozhodnutí ředitele Fondu. Platby byly ve všech uvedených případech provedeny z prostředků určených na úhradu nákladů spojených s činností Fondu (ustanovení § 3 odst. 1 písm. g) zákona ČNR č. 388/1991 Sb.).

Vzhledem k postavení Fondu jako "jiné státní organizace" (ustanovení § 2 citovaného zákona) nelze tento postup kvalifikovat jako porušení platných právních předpisů.

Dále bylo zjištěno, že Fond přijímá jako zástavu za poskytnuté půjčky majetek ve vlastnictví státu, ke kterému má příjemce půjčky právo hospodaření. Tento postup není v rozporu s platnými předpisy (respektive není platnými předpisy upraven) a příslušné katastrální úřady zástavní právo Fondu zapisují do evidence nemovitostí. Je však nežádoucí v tom smyslu, že v případě realizace zástavního práva není vyloučeno zcizení majetku ve vlastnictví státu.

C. Příjemci podpor z Fondu

1. Magistrát Ústí nad Labem, MěÚ Chabařovice, MěÚ Toužim, OÚ Bedřichov, OÚ Mikulovice, OÚ Horní Město, OÚ Nasavrky, OÚ Holedeč, OÚ Bordovice, OÚ Hrdějovice, OÚ Velká Kraš, OÚ Lipno, OÚ Bitozeves, OÚ Vidnava, Domov důchodců v Lysé nad Labem, SOUS Liberec, Nemocnice Pardubice, s. r. o. Korado Česká Třebová, a. s. Vodovody a kanalizace Chrudim, a. s. Moravskoslezské pivovary Přerov a s. p. Vodovody a kanalizace Turnov porušily ustanovení § 4 odst. 2 zákona ČNR č. 388/1991 Sb., které mj. stanoví:

"Prostředky z Fondu se poskytují žadatelům za podmínek stanovených statutem a směrnicí."

2. MěÚ Borovany, OÚ Nasavrky, s. r. o. Korado Česká Třebová, a. s. Vodovody a kanalizace Chrudim, a. s. Léčebné lázně Jáchymov porušily ustanovení § 4 odst. 3 zákona ČNR č. 388/1991 Sb., které stanoví:

"Žadatelé (právnícké a fyzické osoby) předkládají žádosti Fondu. Součástí žádosti je odborný posudek ..."

3. MěÚ Borovany, OÚ Bedřichov a s. p. Vodovody a kanalizace Turnov porušily ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, které stanoví:

"Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem."

4. SOUS Liberec porušilo ustanovení § 54 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (Stavební zákon), v platném znění, které stanoví:

"Stavby, jejich změny a udržovací práce na nich lze provádět jen podle stavebního povolení nebo na základě ohlášení stavebnímu úřadu."

5. Magistrát Ústí nad Labem, MěÚ Chabařovice, MěÚ Moravský Beroun, MěÚ Toužim, MěÚ Horní Planá, MěÚ Mšeno, MěÚ Borovany, OÚ Hrdějovice, OÚ Včelná, OÚ Bitozeves, OÚ Krásný Dvůr, OÚ Trojanovice, OÚ Bordovice, OÚ Mošnov, OÚ Nošovice, OÚ Vřesina, OÚ Petrovice u Karviné, OÚ Nasavrky, OÚ Bedřichov, OÚ Velká Kraš, OÚ Vidnava, OÚ Horní Město, OÚ Mikulovice, Nemocnice Třinec, Nemocnice Pardubice, Městská nemocnice Vítkov, SOUS Liberec, s. r. o. Korado Česká Třebová, s. p. Slévárna České Budějovice, s. p. Vodovody a kanalizace Turnov porušily Výměr FMF, MF ČR a MF SR č. 01/92 ve znění Výměru FMF, MF ČR a MF SR č. 03/92, nebo Výměr MF ČR č. 01/93, popřípadě 01/94, kterými se vydává seznam zboží s regulovanými cenami (vydané na základě § 10 zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, a zákona ČNR č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen), kde je v části II.

položka 9, respektive 11 oddíl B odst. 6, 9 a 10 mimo jiné stanoveno:

"Stavby, stavební objekty, provozní soubory, stavební a montážní práce, dodávky strojů a zařízení a projektové práce financované za účasti státního rozpočtu a za účasti prostředků poskytnutých z tohoto rozpočtu místním orgánům nebo z dalších prostředků státu."

Pro účely regulace cen platí: ...

B. ceny podle smluv uzavřených od 1. září 1991 se sjednávají na podkladě vyhodnocení soutěže podle Zadávacího řádu staveb vydaného FMH, MP ČR a MVS SR ze dne 24. 7. 1991 (dále jen 'ZŘS'), který je pro účely regulace cen podle tohoto písmene závazný ..."

"Veřejnou soutěž vyhlásí zadavatel podle čl. 15 ZŘS a též povinně v Cenovém věstníku ..."

"Zadavatel po výběru nejvhodnější nabídky podle čl. 24 ZŘS stanoví pořadí vhodnosti zbývajících nabídek."

"Po ukončení soutěžního řízení je zadavatel povinen vypracovat 'Zprávu o výsledcích soutěžního řízení' ... Zprávu zašle do 30 dnů po ukončení soutěže orgánu, z jehož rozpočtových prostředků je stavba zcela nebo zčásti financována ..."

O d ů v o d n ě n í:

K bodu C 1

Citované ustanovení zákona porušili uvedení příjemci podpor tím, že:

a) MěÚ Toužim, OÚ Holedeč, OÚ Lipno, Domov důchodců v Lysé nad Labem, a. s. Vodovody a kanalizace Chrudim ve své žádosti zahrnuly do nákladů na realizaci opatření rovněž neoprávněné náklady.

Například Domov důchodců v Lysé nad Labem zahrnul do výpočtu náklady na projektovou dokumentaci ve výši 300 000 Kč a další neoprávněné navýšení základu pro výpočet výše podpory činilo 152 000 Kč. OÚ Lipno zahrnul do výpočtu náklady na projektovou dokumentaci ve výši 62 850 Kč. Nesprávně stanovený základ pro výpočet podpory byl v těchto případech Fondem akceptován. OÚ Holedeč do žádosti uvedl zkrácené údaje o nákladech z vlastních prostředků, čímž zvýšil dotaci při pevně stanoveném procentu podpory o 3 513 240 Kč. MěÚ Toužim použil v roce 1993 prostředky dotace ve výši 510 500 Kč na uhrazení nákladů spojených s vypracováním projektové dokumentace.

V čl. 5 odst. 2 bod 5 Směrnice MŽP se přitom stanoví:

"Na jednotlivá opatření budou poskytovány tyto druhy podpory: ..."

5. dotace, stanovená jako procentní podíl z nákladů na realizaci opatření (mimo nákladů na průzkum, přípravnou a projektovou dokumentaci ...) ...";

- b) OÚ Hrdějovice, OÚ Bítovzeves, OÚ Holedeč, OÚ Bedřichov, OÚ Horní Město, Domov důchodců v Lysé nad Labem, SOUS Liberec nepředložily roční zúčtování finančních vztahů s Fondem nebo toto zúčtování nemělo předepsané náležitosti.

Například OÚ Hrdějovice a OÚ Bedřichov nepředložily zúčtování finančních vztahů za rok 1993, OÚ Horní Město, OÚ Holedeč a Domov důchodců v Lysé nad Labem nepředložily zúčtování za rok 1994. Zúčtování finančních vztahů vypracované OÚ Bítovzeves a SOUS Liberec nemělo požadované náležitosti.

V čl. 7 odst. 5 písm. a) Směrnice MŽP se přitom stanoví:

"Příjemce podpory musí:

- a) *pravidelně ročně předkládat zúčtování finančních vztahů s Fondem k 31. 12., a to vždy do 31. 1. následujícího roku, ..."*;

- c) Magistrát Ústí nad Labem, MěÚ Chabařovice, MěÚ Toužim, OÚ Vidnava, OÚ Velká Kraš, OÚ Mikulovice, OÚ Horní Město, OÚ Bedřichov, Domov důchodců v Lysé nad Labem, Nemocnice Pardubice, s. r. o. Korado Česká Třebová, a. s. Vodovody a kanalizace Chrudim, a. s. Vodohospodářská a obchodní společnost Jičín a s. p. Vodovody a kanalizace Turnov neinformovaly Fond o závažných skutečnostech obsažených ve smlouvě.

Například a. s. Vodohospodářská a obchodní společnost Jičín neinformovala Fond o transformaci na tento typ společnosti, Magistrát Ústí nad Labem neinformoval Fond o změně vlastnictví k předmětu podpory, o změně dokumentace, podle které byly podporované akce realizovány, o změnách termínů dokončení akce. O změnách termínů výstavby neinformovaly Fond rovněž OÚ Vidnava, OÚ Velká Kraš, OÚ Bedřichov, MěÚ Toužim, Domov důchodců v Lysé nad Labem a s. r. o. Korado Česká Třebová. O změně dokumentace neinformovaly Fond rovněž MěÚ Chabařovice, OÚ Bedřichov, s. p. Vodovody a kanalizace Turnov a Nemocnice Pardubice, která doplnila stavbu o příjezdovou komunikaci za 2 329 240 Kč. A. s. Vodovody a kanalizace Chrudim neinformovala Fond správně o změně stavebního povolení, v důsledku čehož měl být snížen základ pro výpočet podpory o 9 194 762 Kč. MěÚ Chabařovice rovněž neoznámil Fondu změnu ve způsobu financování podporované akce, na kterou obdržel v průběhu výstavby dotaci ze státního rozpočtu ve výši 6 510 000 Kč, a došlo tak k souběhu individuální dotace ze státního rozpočtu a Fondu. Uvedení příjemci podpor tak neinformovali Fond o závažných změnách.

V čl. 7 odst. 4 Směrnice MŽP se přitom stanoví:

"Příjemce podpory musí bez prodlení informovat Fond o všech změnách skutečností a podmínek obsažených ve smlouvě." ;

- d) OÚ Nasavrky, OÚ Mikulovice, OÚ Horní Město a a. s. Vodovody a kanalizace Chrudim nesplnily ustanovení zástavní smlouvy, podle kterého je zastave-

nou věc třeba pojistit pro případ poškození či zničení a pojistné plnění vinkulovat ve prospěch Fondu. A. s. Vodovody a kanalizace Chrudim kromě toho v rozporu se zástavní smlouvou pronajala část nemovitosti zastavené ve prospěch Fondu.

Magistrát Ústí nad Labem, MěÚ Chabařovice, OÚ Bedřichov, Domov důchodců v Lysé nad Labem, Nemocnice Pardubice a s. p. Vodovody a kanalizace Turnov nevedly o použití veškerých prostředků poskytnutých Fondem samostatnou průkaznou evidencí předepsaným způsobem, i když tato povinnost jim byla uložena smlouvou uzavřenou s Fondem.

Příjemci podpor uvedení pod písm. d) Odůvodnění vykazali závažné nedostatky v dodržování uzavřených smluv s Fondem, přičemž v čl. 8 Směrnice MŽP se stanoví:

"Způsob a rozsah čerpání prostředků z Fondu se stanoví ve smlouvě."

OÚ Holedeč bezdůvodně zadržel na svém účtě podporu ve výši 6 300 000 Kč od prosince r. 1994 do 28. 4. 1995 a 180 000 Kč od prosince roku 1994 do termínu kontroly.

MěÚ Toužim přijal a nevrátil v roce 1993 a 1994 podporu z Fondu v celkové výši 13 259 500 Kč přesto, že práce na dotované akci nebyly do 15. 12. 1994 zahájeny.

S. p. Vodovody a kanalizace Turnov uložil na termínovaný vklad minimálně 1 828 425 Kč z podpory poskytnuté 18. 3. 1994 a dále 5 000 000 Kč z podpory poskytnuté 4. 7. 1994. Prostředky byly na termínovaném vkladu uloženy do listopadu r. 1994.

Příjemci podpor OÚ Holedeč, MěÚ Toužim a s. p. Vodovody a kanalizace Turnov tak nepoužili prostředky bez zbytečného odkladu, přestože jim to smlouva s Fondem ukládá.

MěÚ Chabařovice, MěÚ Toužim, OÚ Bedřichov a OÚ Bordovice, SOUS Liberec a a. s. Moravskoslezské pivovary Přerov použily prostředky podpory z Fondu na jiné účely, než je realizace podporované akce, ačkoli smlouva uzavřená s Fondem jim ukládá poskytnuté peněžní prostředky přijmout a použít bez zbytečného odkladu výhradně k účelu uvedenému ve smlouvě, tj. na podporovanou akci.

Například MěÚ Chabařovice použil v roce 1994 prostředky ve výši 51 000 Kč na jinou stavbu než podporovanou, OÚ Bedřichov v roce 1993 použil prostředky ve výši 3 850 875 Kč rovněž na jinou stavbu než podporovanou, SOUS Liberec v roce 1994 použil prostředky ve výši 557 414 Kč na jinou akci. MěÚ Toužim použil v roce 1994 prostředky do výše 2 228 104 Kč na jiné účely, než určuje smlouva, a OÚ Bordovice proplatil faktury v celkové výši 119 543 Kč na akce, které nesouvisely s podporou z Fondu. A. s. Moravskoslezské pivovary Přerov použila v roce 1994 prostředky ve výši 27 693 977 Kč na jiné účely, než stanoví smlouva o poskytnutí podpory;

e) Magistrát Ústí nad Labem, MěÚ Chabařovice, OÚ Bedřichov, OÚ Hrdějovice, Nemocnice Pardubice, SOUS Liberec, s. r. o. Korado a a. s. Vodovody a kanalizace Chrudim předložily Fondu podklady pro vyhodnocení podpory opožděně nebo s vážnými nedostatky. Opožděně předložily podklady např. OÚ Bedřichov, Domov důchodců v Lysé nad Labem a s. r. o. Korado Česká Třebová. Věcně nesprávné údaje předložil Fondu Magistrát Ústí nad Labem, a to u tří podporovaných akcí, výše Fondem přiznané a neoprávněně přidělené dotace byla u dvou akcí vyčíslena celkem na 16 443 180 Kč. Rovněž Fond definitivně přiznal dotaci pro OÚ Hrdějovice, který tak na základě věcně nesprávných podkladů získal částku dotace o 773 962 Kč vyšší, než bylo možno přiznat. MěÚ Chabařovice zkreslil údaje ve vyhodnocení, neoprávněně čerpané prostředky dotace činí 7 051 662 Kč. OÚ Bedřichov ve vyhodnocení akce nevyúčtoval skutečné náklady na realizaci opatření, ale zahrnul do vyúčtování náklady jiných souběžně prováděných akcí ve výši 602 321 Kč, rovněž SOUS Liberec zahrnul do vyúčtování skutečných nákladů na realizaci opatření náklady jiné souběžně prováděné akce ve výši 458 345 Kč a také použil částku dotace o 405 706 Kč vyšší, než byl oprávněn čerpat. Nesprávně vykázanými náklady ve vyúčtování akce a. s. Vodovody a kanalizace Chrudim neoprávněně zvýšila částku, kterou mohla čerpat jako podporu z Fondu o 2 317 000 Kč. Uvedení příjemci podpor tak provedli vyhodnocení s vážnými nedostatky, přičemž v čl. 9 odst. 1 a 2 Směrnice MŽP se stanoví:

"Konečné přiznání podpory provádí Fond po skončení realizace opatření na základě vyhodnocení podmínek stanovených smlouvou. Podklady pro vyhodnocení podpory předloží žadatel v termínu podle smlouvy."

"Vyhodnocení musí obsahovat vyúčtování skutečných nákladů na realizaci opatření ..."

K bodu C 2

Uvedení žadatelé buď vůbec nepřiložili k žádosti o podporu odborný posudek, nebo tento posudek neměl náležitosti předepsané zvláštním předpisem (Směrnice MŽP). Přes tyto nedostatky byly Fondem uvedené žádosti doporučeny ke kladnému vyřízení a žadatelům byly následně podpory poskytnuty.

K bodu C 3

MěÚ Borovany chybně vykázal čerpání prostředků podpory, OÚ Bedřichov přijal a zaúčtoval účetní doklady, ve kterých popis obsahu účetního případu neodpovídá skutečnosti. S. p. Vodovody a kanalizace Turnov Fondem poskytnuté zálohy nesprávně zaúčtoval, rovněž nesprávně zaúčtoval vrácenou DPH a dále neúčtoval o použití (čerpání) dotace.

K bodu C 4

SOUS Liberec porušilo citované ustanovení zákona tím, že podporovanou akci č. 03489317 (Uzavřený chladič okruh pro stroje na zpracování plastických hmot) provedlo bez příslušného stavebního povolení nebo ohlášení stavebnímu úřadu.

K bodu C 5

Uvedení příjemci podpor z Fondu neplnili požadavky citovaných Výměrů zejména tím, že na celou akci nebo její část nevyhlašovali veřejnou soutěž a neoprávněně ji nahrazovali užší soutěží případně zadáním z volné ruky nebo nedodržovali některá další ustanovení uvedených předpisů při vyhlášení soutěže (např. zveřejnění) a jejím vyhodnocení.

V rozporu s ustanoveními Výměrů byly v kontrolovaném období uzavřeny smlouvy na dodávky ve výši nejmeně 297 507 000 Kč, jejichž úhrada je považována za neoprávněně použití prostředků ve smyslu ustanovení odst. 12 citované části Výměru MF ČR 01/93, který stanoví:

"Nedodržení uvedeného postupu bude kvalifikováno jako neoprávněně použití rozpočtových prostředků podle § 30 zákona ČNR č. 576/1990 Sb. ..."

Výměr MF ČR 01/94 v témže odstavci stanoví:

"Nedodržení postupu podle této položky se považuje za neoprávněně použití rozpočtových prostředků podle § 30 zákona ČNR č. 576/1990 Sb. ..."

Ve smyslu odst. 3 Sdělení FMF, MF ČR a MF SR ze dne 30. 6. 1992 k sjednávání cen na podkladě vyhodnocení soutěže podle položky č. 11 bod B části II. Výměru FMF, MF ČR a MF SR č. 01/92:

"Nedodržení postupu podle uvedeného výměru ... bude kvalifikováno jako neoprávněně použití rozpočtových prostředků dle ... § 30 zákona č. 576/1990 Sb. ..."

Shrnutí:

V kontrolovaném období, tj. v letech 1993 - 1994, činily výdaje Fondu celkem téměř 6,4 mld. Kč. V těchto letech bylo zároveň rozhodnuto o použití dalších prostředků, které budou uvolňovány v následujících obdobích, a které činí cca 3,5 mld. Kč. Nakládání se všemi těmito finančními prostředky jak na Fondu, tak i na MŽP bylo podrobeno kontrole. Detailní kontrole použití prostředků Fondu u příjemců podpor byly podrobeny finanční prostředky ve výši necelé 0,5 mld. Kč.

Kontrolou byly zjištěny závažné nedostatky na všech úrovních poskytování a používání prostředků z Fondu.

U MŽP, respektive u ministra a rovněž u Fondu byly zjištěny případy porušování Směrnice MŽP při

rozhodování o podporách z Fondu, což je v širší souvislosti hodnoceno jako neobjektivní posuzování žádostí o podporu z Fondu.

Fond nevěnuje dostatečnou pozornost ověřování podkladů od příjemců podpor ve fázi žádosti, realizace akce i jejího závěrečného vyhodnocení. Dále byly zjištěny nedostatky v postupu Fondu při uvolňování finančních prostředků příjemcům podpor.

Fond nemá právním předpisem jednoznačně uloženu povinnost plnit úkoly hrazené z rozpočtu Fondu nejehospodárnějším způsobem a efektivně využívat tyto prostředky.

Platnými právními předpisy rovněž není upraveno zastavování majetku ve vlastnictví státu ze stra-

ny subjektů, které mají k tomuto majetku právo hospodaření. Fond tyto zástavy přijímá, tento postup ovšem může mít nežádoucí vliv na vlastnické právo státu k tomuto majetku.

U příjemců podpor bylo zjištěno zejména nesprávné vykazování základu pro stanovení podpory, a tím neoprávněné zvýšení této podpory, a to jak ve fázi žádosti o podporu, tak i při vyhodnocení dokončené akce. V některých případech nejsou prostředky Fondu používány příjemci bez zbytečného odkladu. Rovněž bylo zjištěno používání prostředků podpory pro jiný účel, než je stanoveno rozhodnutím ministra a smlouvou uzavřenou s Fondem. Smlouvu příjemci podpor porušují i v jiných ustanoveních. Při kontrole výběru dodavatelů bylo zjištěno, že u většiny akcí došlo k porušení platných předpisů.

V souladu s plánem kontrolní činnosti NKÚ kontrolní závěr vypracoval člen Úřadu Ing. Josef Pohl.